РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ОРГАНІВ У ВИРІШЕННІ СПОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОГОВІРНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

ГАЙДАК Олександр Володимирович - аспірант, кафедра права, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський Університет»
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-2571-5036
ЧУБОХА Надія Федорівна - кандидат юридичних наук, доцент, юридичний факультет, Волинський національний університет імені Лесі Українки,
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9954-3632,
БОЖКО Дар'я Валеріївна - кандидат юридичних наук, старший викладач, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2244-1515,
УДК 341.9: 341.645:[341.485 + 342.95 + 341.8]
DOI: https://doi.org/10.32782/ep.2024.2.34

Стаття присвячена визначенню ролі міжнародних судових органів у вирішенні спорів, пов'язаних із договірними зобов'язаннями в умовах воєнного стану. Метою наукової розвідки є дослідження ролі міжнародних судових органів у вирішенні спорів, пов'язаних із договірними зобов'язаннями під час воєнного стану Визначено, що найуспішнішими міжнародними механізмами вирішення спорів між державами є ЄСПЛ, Міжнародний суд ООН, СОТ тощо. Регулювання функціонування договорів у разі збройного конфлікту спрямовано на максимально можливу підтримку правовідносин між державами У подальших дослідженнях слід звернути особливу увагу на внесок міжнародних трибуналів у вирішення збройного конфлікту.

Ключові слова: договірні зобов'язання, воєнний стан, правові наслідки, міжнародні суди, арбітражні процедури, захист прав, юрисдикція конфліктів, врегулювання спорів.

Постановка проблеми

Сьогодні людство стикається з багатьма глобальними викликами, які можна подолати лише спільними зусиллями. Взаємозалежність держав у сучасному світі настільки висока, що жодна з них не може здійснювати власну політику без урахування інтересів інших. З огляду на це використання насильства в міжнародній політиці та конфліктах між державами є надзвичайно небезпечним, оскільки загрожує всьому міжнародному співтовариству.

У сучасному глобалізованому світі зростає кількість конфліктів між державами, у яких сторони часто не дотримуються принципу мирного вирішення спорів – одного з основоположних принципів міжнародного права.

Як відомо, міжнародні спори можуть бути вирішені лише шляхом мирного врегулювання. Механізмом виконання цих завдань є міжнародні суди. Інтенсивність діяльності міжнародних судів істотно зросла за останні десятиліття. Особливо це стосується участі України в міжнародно-правових спорах. Це пояснюється тим, що суди є зручним і ефективним засобом мирного вирішення наявних розбіжностей між сторонами конфлікту. У цьому контексті важливо розглянути роль судів у вирішенні міждержавних спорів.

Стан дослідження проблеми

Окремі теоретичні й проблемні питання діяльності міжнародних судів розкриті в багатьох публікаціях вітчизняних науковців. Так, О. Волощук [1], ґрунтуючись на рішеннях міжнародних судових органів у рамках міжнародного права, розкрила питання про

проблемний аспект притягнення російської федерації до відповідальності за вчинення актів агресії, геноциду, злочинів проти людяності й воєнних злочинів проти України. Провадження були розпочаті досить швидко в міжнародних судових органах і стали першим кроком на шляху притягнення російської федерації до відповідальності за військову агресію проти України й інші міжнародні злочини. Важливу роль у розв'язанні питань, пов'язаних із сепаратизмом, відіграє Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ). В. Жолудєва, В. Гуркіна, К. Купіна [2] підкреслили роль Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) в забезпеченні прав людини в умовах сепаратизму. Усвою чергу О. Рудницька [6] визначає роль Міжнародного суду ООН у вирішенні міждержавних спорів. Міжнародне правосуддя є дійсно ефективним, коли судові рішення реально виконуються, а порушені права й інтереси відновлюються. О. Мельниченко [4] аналізує судову й арбітражну практики врегулювання договірних відносин. С. Сиваківський визначає арбітраж як основний метод мирного врегулювання конфлікту [7]. Ю. Подоляк [5] визначає необхідність судового захисту прав людини в умовах воєнного стану. М. Тараненко, О. Царик, О. Дмитрієнко [10], В. Тєнєшев [11], Н. Чухрай [13] здійснили оцінку впливу збройних конфліктів на договірні процеси.

Незважаючи на значну кількість досліджень, окреслена проблематика залишається однією з найскладніших і найсуперечливіших у теорії й практиці права та вимагає ґрунтовної наукової уваги.

Метою наукової розвідки є дослідження ролі міжнародних судових органів у вирішенні спорів, пов'язаних із договірними зобов'язаннями під час воєнного стану. Відповідно до сформульованої мети завдання роботи полягають у з'ясуванні особливостей роботи міжнародних судових органів, виявленні можливостей їх застосування в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу

Міжнародний конфлікт можна визначити як конфлікт між двома чи більше аспектами міжнародних відносин у процесі досягнення несумісних цілей чи інтересів [13]. Проте часто можна почути тези, згідно з якими міжнародні конфлікти спрямовані на реалізацію національних інтересів. Історія наводить багато прикладів воєн, які служать реалізації патологічних амбіцій диктаторів і не мають нічого спільного з національними інтересами.

Пріоритетним способом вирішення міжнародних спорів є, без сумніву, правовий. Правові інструменти для вирішення міжнародних спорів за своєю сутністю є складними й передбачають численні взаємопов'язані процедури для отримання якісних та справедливих рішень. Обов'язком сторін є визнання й виконання рішень міжнародних організацій. Сучасне міжнародне право також передбачає такі механізми вирішення спорів, як міжнародні переговори, дипломатичні заходи, медіація, міжнародні договори й угоди. Найпоширенішим способом вирішення міжнародних спорів є переговори. Це розв'язання питань, які виникають у взаємовідносинах між суб'єктами міжнародного права при безпосередньому контакті відповідних органів влади. Іншими словами, переговори – це встановлення контактів між сторонами конфлікту за участю їх офіційних представників. Переговори для вирішення спорів часто відбуваються на послідовних ієрархічних рівнях. У міжурядових відносинах вони починаються на рівні дипломатичних представників, продовжуються, у випадку негативного результату, на рівні міністрів закордонних справ, а потім відбуваються на рівні глав держав і урядів.

Більшість справ міжнародного права, зазначених у Єдиному національному реєстрі судових рішень, не пов'язані з договірними відносинами з іноземними елементами. Відповідно, розглядаючи такі справи, судді та арбітри застосовують широкий спектр правових норм із різних галузей права – від національного до міжнародного, і ці норми (не обов'язково шляхом ратифікації) інтегруються в закон. Крім того, при вирішенні договірних відносин застосовуються як матеріальні, так і процесуальні та колізійні норми [4]. З огляду на це можуть виникнути питання щодо природи приватного чи публічного права тієї або іншої конституційної

держави. Зокрема, міжнародні договори можуть містити норми приватного й публічного права.

До того ж держави не втрачають здатності укладати договори, беручи участь у міжнародних і неміжнародних збройних конфліктах. Вони можуть укладати угоди про припинення вогню та обмін полоненими, а також угоди про припинення або призупинення дії договорів і договірних стандартів, або про доповнення чи зміну договорів [11].

Таким чином, Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 року вказує, що коли зацікавлені сторони досягають згоди про географічне положення нейтральної території, управління нею, постачання її продовольством і здійснення контролю над нею, представники сторін конфлікту укладають і підписують письмову угоду. Угода встановлює початок і тривалість нейтралізації території [3].

Розірвання або призупинення дії договору внаслідок збройного конфлікту жодним чином не вплине на зобов'язання держави виконувати викладені в договорі зобов'язання, що існують відповідно до міжнародного права, незалежно від цього договору.

Діяльність суду з розгляду та вирішення спорів здійснюється у формі процедур, передбачених законом, на основі норм матеріального права. Суд встановлює необхідні умови для розгляду справи та, як наслідок, ухвалює законні й обґрунтовані судові рішення.

Захист судової форми забезпечує сторонам, які беруть участь у спорі, законність вирішення спорів, рівність процесуальних прав і юридичні гарантії процесуальних зобов'язань сторін, зобов'язує суд ефективно й результативно вирішувати справу і відновлювати порушені права та інтереси. Варто зазначити, що з початку війни десятки судів були змушені припинити роботу в різних регіонах України, де тривають воєнні дії. Однак припинення роботи конкретного суду не означає припинення розгляду відповідної справи. У цьому випадку інші суди, найближчі географічно, починають здійснювати правосуддя замість таких судів. Проте розпорядженням Голови Верховного Суду робота суду може бути припинена з одночасним визначенням іншого суду, який буде здійснювати правосуддя на території суду, що припинив діяльність та який найбільш територіально наближений до суду, роботу якого припинено, або до іншого визначеного суду [5].

Найбільш успішні приклади міжнародних механізмів, які можуть вирішувати спори між державами, демонструють, зокрема, ЄСПЛ, Міжнародний суд та СОТ.

Роль Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй у вирішенні міждержавних спорів, безумовно, важлива. Це пов'язано з важливістю питань, включених у звернення до суду, особливо тих, які демонструють чітке розуміння взаємних прав і обов'язків держав, що випливають із загальновизнаних найважливіших принципів і норм сучасного міжнародного права. Суд здійснює аналіз щодо застосування сили й актів агресії в міжнародних відносинах, роз'яснює зміст та обмеження права держави на самооборону й колективну самооборону, формулює концепцію паралельних дій, яка враховує як традиційні, так і договірні норми міжнародного права. Міжнародне правосуддя стає дійсно ефективним, коли судові рішення фактично виконуються й порушені права та інтереси відновлюються. Серед заходів, що сприяють фактичному відновленню порушених прав та інтересів, слід назвати тимчасові заходи та заходи, спрямовані на виконання судових рішень у разі відмови від добровільної санкції. Їх завдання полягає в тому, щоб зробити все необхідне для фактичного виконання судових рішень.

Суд відіграє центральну роль у розробці питання про застосування сили в міжнародному праві. Сьогодні немає жодних сумнівів у тому, що суд може ухвалювати рішення щодо збройного конфлікту – навіть в умовах його розпалу. Справи про застосування сили, які до створення ООН могли розглядатися як такі, що зачіпають життєво важливі інтереси держав і не придатні для судового розгляду, нині, безсумнівно, є прийнятними для розгляду в суді. Крім того, головна роль Ради Безпеки у підтриманні міжнародного миру й безпеки, і її спеціальні

функції щодо самооборони не виключають юрисдикції суду щодо справ, якими займається Рада Безпеки [6].

Практика Міжнародного суду показує, що встановлення юрисдикції є основним завданням суду в кожній справі, яку він приймає до розгляду. Відповідно на початку своєї оцінки Міжнародний суд завжди звертає увагу на питання юрисдикції. Встановлення юрисдикції, особливо якщо одна зі сторін відмовляється від юрисдикції суду, зазвичай визначається розділом 1 Статуту Суду. Юрисдикція Суду поширюється тільки на міждержавні спори. Суд вирішує спори між окремими особами й державою [8].

Статут Міжнародного суду включає кілька варіантів наділення його обов'язковою юрисдикцією [9]. Таким чином, держава може зробити відповідну заяву або стати учасником двосторонніх міжнародних угод, включаючи положення, що стосуються обов'язкової юрисдикції. Такі угоди включають мирні угоди, угоди про співробітництво, угоди про спільне використання природних ресурсів та угоди про межі морського простору. Положення, що стосуються обов'язкової юрисдикції Міжнародного суду, також включені в широку групу багатосторонніх і насамперед універсальних міжнародних договорів. Таким чином, обов'язкова юрисдикція Міжнародного суду дозволяється конвенцією в цілому або із застереженнями, або щодо певних категорій міжнародних спорів.

Суд забезпечує ефективний і доступний механізм вирішення спорів. Рішення про вибір третьої сторони замість суду або іншого механізму вирішення спорів залишається на розсуд сторін. Наприклад, звернення до арбітражу може бути гнучким і швидким, проте дорогим способом. При проведенні судового розгляду адміністративні витрати суду оплачуються Організацією Об'єднаних Націй. Щодо витрат, яких зазнали зацікавлені сторони (зокрема, витрати на юрисконсульта, представників, експертів, складання меморандумів і витрати, не пов'язані з меморандумами), Цільовий фонд Генерального секретаря для допомоги державам у вирішенні спорів через Міжнародний суд може надати фінансову допомогу. Суд несе відповідальність за юридичні спори, згадані сторонами щодо характеру та суми компенсації за порушення міжнародних зобов'язань [9].

Міжнародні традиції, що сприяють вирішенню збройних конфліктів, також розвивалися і змінювалися протягом десятиліть. Якщо проаналізувати наступну статтю ООН, то можна зрозуміти, що ми дотримуємося принципу мирного вирішення всіх спорів. Крім того, варто зазначити, що найважливіший принцип діяльності ООН полягає в тому, що держава має можливість вибирати учасників і засоби вирішення конфліктів у найбільш прийнятний для неї спосіб.

Яскравим прикладом конфлікту, який вимагав мирного врегулювання, став початок збройного конфлікту на сході України, що перетворився в повномасштабну війну.

Російська агресія в Криму та Донбасі згуртувала світову спільноту. 21 травня 2014 року створено комісію щодо воєнної ситуації на підставі запиту Уряду України. Крім того, важливу роль у врегулюванні конфлікту зіграли жовтневі переговори трьох контактних груп, що відбулися в Мінську. Результатом роботи контактної групи стало підписання так званої Мінської угоди, яка закріпила режим припинення вогню на сході України [10]. Однак варто зазначити, що якщо держава не буде дотримуватися норм і принципів, визначених договорами, це не принесе суспільно корисних результатів. Дотримання встановлених норм, зазначених вище, просування до сталого розвитку і прогресу без посягання на інші землі та скарби, без спроб контролювати думку інших людей призведе до бажаних результатів і підтримки миру й безпеки при мінімізації ймовірності глобальної військової катастрофи.

Зрозуміло, що сьогодні наша держава переживає дуже складний період. У результаті вторгнення російської федерації в Україні йде повномасштабна війна. 26 лютого 2022 року Україна подала позов проти російської федерації до Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй [12] за звинуваченням у геноциді. Також було подано апеляцію до Європейського суду з прав людини. Суд зобов'язав уряд росії «утримуватися від військових нападів на цивільні об'єкти, вклю-

чаючи житлові будинки, машини швидкої допомоги та інші цивільні об'єкти, що знаходяться під особливою охороною, зокрема школи й лікарні [1]. Варто зауважити, що в кожному із цих випадків ситуація є невтішною, оскільки не лише сам процес розгляду справ буде, зважаючи на певні важелі впливу з боку російської федерації (до прикладу право вето як постійного члена Ради Безпеки ООН), вкрай складним і затяжним, а й суттєві проблеми прогнозують у плані виконання рішень міжнародних судових установ.

Варто зазначити, що ЄСПЛ вважається одним з найбільш ефективних механізмів захисту прав людини. Особа, яка перебуває під його юрисдикцією, може подати скаргу безкоштовно протягом 4 місяців після вичерпання всіх національних засобів правового захисту. Як правило, цей термін починає відраховуватися з моменту прийняття рішення вищою судовою інстанцією держави в конкретній справі (наприклад, Верховним судом України). Водночас суд також є важливим форумом для декомунізації спорів між державами. Станом на початок 2023 року в суді перебуває 16 міждержавних справ, на боці яких є Україна. Росія вийшла з Європейської конвенції про права людини й малоймовірно, що ЄСПЛ виконає рішення, які вона прийме в майбутньому, але такі рішення мають політичну і юридичну цінність. З політичного погляду – це підтвердження злочинів, скоєних росією, з юридичного погляду – встановлені факти можуть бути використані й в інших міжнародних справах (зокрема, компаніями, які довели провину росії в Міжнародному інвестиційному арбітражі для відшкодування шкоди, заподіяної війною) [2].

Поняття «ефективне управління», яке використовується судом, має бути зазначено окремо. Згідно з Конвенцією, ЄСПЛ може порушувати справи проти держави тільки в разі можливого порушення прав людини, вчиненого на території, що знаходиться під його юрисдикцією. Що стосується територій, які перебувають під контролем конкретної країни за межами міжнародно визнаного кордону, суд використовує термін «ефективний контроль». ЄСПЛ застосовує це до справ про окупацію та має значну практику щодо цього (наприклад, проти Туреччини на окупованих територіях північного Кіпру та проти росії на окупованих територіях Грузії, Придністров'я та Криму).

Таким чином, ЄСПЛ є дуже важливим інструментом вирішення міждержавних спорів. Однак існують певні обмеження юрисдикції ЄСПЛ (рис. 1).

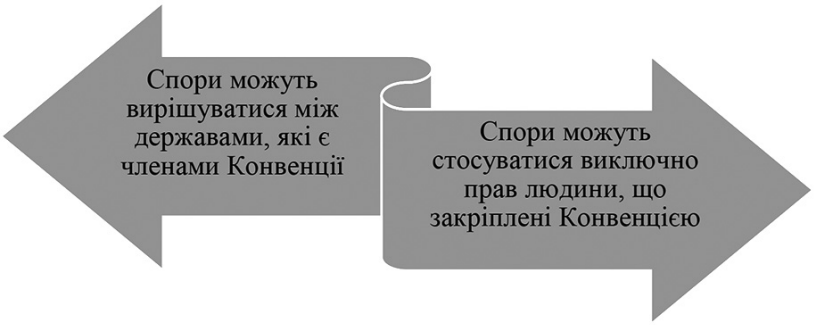

Рис. 1 Обмеження юрисдикції ЄСПЛ.

Джерело: створено автором на основі власних спостережень.

Таким чином, цей інструмент може використовуватися тільки в обмеженій кількості випадків і не стосується держав, розташованих за межами європейського континенту.

Міжнародний арбітраж є також одним із багатьох варіантів вирішення міждержавних спорів. Однак варто зазначити, що міждержавний арбітраж значно відрізняється від уже зазначених механізмів, зокрема юрисдикцією та процедурою. По-перше, кожна міжнародна установа (або механізм) має чітко визначену юрисдикцію. Наприклад, Міжнародний суд може розглядати лише спори, що стосуються морського права, тоді як механізм вирішення спорів СОТ може використовуватися лише для вирішення торгових спорів. Спори, подані сторонами до суду для розгляду, можуть розглядатися в міжнародному арбітражі.

Висновки

Збройний конфлікт у контексті сучасного міжнародного права не має властивості припиняти або анулювати чинні міжнарод-

ні угоди, хоча його характер може призвести до виконання або припинення значної частини таких угод. У цьому контексті регулювання договірних відносин у разі виникнення збройного конфлікту спрямоване на максимальну підтримку правових відносин між державами.

Існує низка міжнародних механізмів, на які держави можуть спиратися для вирішення спорів. Найбільш успішними прикладами таких механізмів є Європейський Суд з прав людини, Міжнародний Суд ООН, Всесвітня організація торгівлі та інші. З 2014 року Україна активно користувалася цими механізмами для захисту своїх прав у контексті порушень міжнародного права та захисту своїх громадян. Наприклад, на початку повномасштабної окупації України, країна звернулася до Міжнародного Суду ООН, звинувачуючи Росію у геноциді.

Роль міжнародних судів у вирішенні спорів між державами є надзвичайно важливою, оскільки вони мають чітке розуміння прав і обов'язків держав, які випливають із найбільш важливих універсальних спорів. Суд також визначає основні зобов'язання держав у міжнародних відносинах, включаючи незастосування сили та погрози силою, невтручання у внутрішні справи інших держав, рівність суверенітету, право народів і держав на самовизначення, а також свободу міжнародного судноплавства.

Здійснення більш детального аналізу внеску міжнародних судів у вирішення збройного конфлікту в Україні має стати предметом подальших наукових розвідок

Література

1. Волощук О. Т. Відповідальність рф за агресію та інші міжнародні злочини проти України в контексті проблеми виконання рішень міжнародних судів. *Знання європейського права*. 2022. № 2. С. 126–130. URL: https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.359 (дата звернення: 22.03.2024).

2. Жолудєва В. І., Гуркіна В., Купіна К. Роль європейського суду з прав людини у вирішенні питань сепаратизму: аналіз рішень єспл у справах міждержавних конфліктів. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2023. № 45. С. 60–68. URL: https://doi.org/10.33216/2218-5461/2023-45-1-60-68 (дата звернення: 21.03.2024).

3. Конвенція про захист цивільного населення під час війни: Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 12.08.1949 р.: станом на 23 лют. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 22.03.2024).

4. Мельниченко О. Судова і арбітражна практика врегулювання договірних відносин у міжнародному приватному праві. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 2. С. 191–196. URL: https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2023.41 (дата звернення: 22.03.2024).

5. Подолян Ю. Судовий захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану: проблеми правової регламентації. *DICTUM FACTUM*. 2022. № 2(12). С. 156–163. URL: https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/242/214 (дата звернення: 22.03.2024).

6. Рудницька О. Роль міжнародного суду ООН у вирішенні міждержавних спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 539–543. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/128.pdf (дата звернення: 22.03.2024).

7. Сиваківський С. Міждержавний арбітраж як метод мирного вирішення спорів між державами. Київ, 2023. С.40-43. URL: https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/12719 (дата звернення: 22.03.2024).

8. Старинець Б. Міжнародний суд і зовнішня політика України: кваліфікаційна (бакалаврська) робота / Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2022. 50 с. URL: https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/12719 (дата звернення: 22.03.2024).

9. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду : Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. : станом на 16 верес. 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 22.03.2024).

10. Тараненко М., Царик О., Дмитрієнко О. Договори та їх вплив на міжнародні відносини. сучасні проблеми міжнародного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 260–264.

URL: http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/2849 (дата звернення: 22.03.2024).

11. Тєнєщев В. Вплив збройних конфліктів на дію міжнародних договорів. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 396–400. URL: https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2020.78 (дата звернення: 22.03.2024)

12. Україна подала позов проти РФ до Міжнародного суду ООН у Гаазі. URL: https://www.bbc.com/ ukrainian/news-60545890 (дата звернення:22.03.2024).

13. Чухрай Н. Специфіка міжнародних конфліктів у контексті їх правового регулювання. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2023. № 2 (16). С. 77–91. URL: https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-02-77-91 (дата звернення: 22.03.2024).

HAIDAK Oleksandr – postgraduate student, Department of Law, private higher educational institution «European University»
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-2571-5036
CHUBOKHA Nadiya – Candidate legal sciences, docent, Volyn National University named after Lesya Ukrainka,
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9954-3632,
Daria Bozhko – PhD, Senior lecturer, V. N. Karazin Kharkiv National University
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2244-1515,

THE ROLE OF INTERNATIONAL JUDICIAL BODIES IN RESOLVING DISPUTES RELATED TO CONTRACTUAL OBLIGATIONS DURING MARTIAL LAW

In today's globalized world, the number of disputes between states is increasing, and the parties have decided not to adhere to the principle of peaceful settlement of disputes, which is one of the fundamental principles of international law. However, international disputes can only be resolved peacefully. The mechanism for fulfilling these duties is the International Court of Justice. The purpose of the article is to consider the role of international judicial bodies in resolving disputes related to contractual obligations under martial law. Methodology. The research is based on a complex of general theoretical methods, principles and approaches. The following methods were used to achieve the set goal and solve the research tasks: theoretical – generalization, comparison and analysis of theoretical data.

The results. International conflict can also be defined as a conflict between two or more aspects of international relations aimed at achieving incompatible goals or interests. Modern international law also provides for such dispute resolution mechanisms as international negotiations, provision of related services and mediation. This means the possibility of resolving issues in relations between subjects of international law in direct contact with the relevant authorities. The most successful examples of international dispute settlement mechanisms between states include the ECtHR, the UN International Court of Justice, the International Court of Law of the Sea and the WTO Dispute Settlement Mechanism, etc. International arbitration is also one of many options for resolving disputes between states.

Conclusions. Armed conflict in modern international law does not terminate or interrupt existing treaties, although many treaties may be enforced or terminated due to the nature of existing treaties. In this regard, it can be decommunized that the regulation of the functioning of treaties in the event of an armed conflict is aimed at the maximum possible support of legal relations between states. Since 2014, Ukraine has often used judicial mechanisms to hold Russia accountable for violating international law and protecting the rights of its citizens. It is worth noting that Ukraine often achieves success. However, it is worth noting the contribution of international tribunals to the resolution of the armed conflict in Ukraine. In future studies, special attention should be paid to these aspects.

Key words: contractual obligations, martial law, legal consequences, international courts, arbitration procedures, rights protection, conflict jurisdiction, dispute settlement.